

Förstärkt uppsikt verksamhetsåret 2023

Inledning

Enligt 6 kap. 9 § kommunallagen (2017:725) ska Regionstyrelsen varje år pröva om de aktiebolag och handelsbolag som Region Västerbottens äger direkt eller indirekt eller tillsammans med någon annan, har bedrivit sin verksamhet i förenlighet med det kommunala ändamål som fullmäktige beslutat och inom de lagstadgade kommunala befogenheterna. Denna uppsikt brukar benämnas förstärkt uppsikt, och är en särskild prövning som kompletterar den uppföljning, utvärdering och styrning som sker av respektive ägarnämnd fortlöpande under året till exempel i form av bolagsdialoger. Prövningen är individuell för varje bolag men, enligt praxis, översiktlig och inriktad på verksamheten *som helhet*.

Lagtexten anger ingen nedre gräns för hur stort ägandet måste vara för att ett aktiebolag ska ingå i prövningen. Aktiebolag som Region Västerbotten äger del av indirekt genom Länstrafiken i Västerbotten ingår i prövningen. Prövningen omfattar dock inte dotterbolag där Regionen inte är majoritetsägare i moderbolaget, försäkringsföretag eller aktiebolag som ägs av någon annan *typ* av association, t.ex. en stiftelse eller ekonomisk förening.

Region Västerbotten delar in de del- eller helägda bolagen i tre nivåer som påverkar graden av ägarstyrning från Regionen. Avseende den förstärkta uppsikten gör regionen en enklare granskning av bolagen klassade som nivå 1. Dessa bolag karaktäriseras av ett begränsat formellt inflytande och har ofta flera eller alla Sveriges regioner som delägare. Huvudansvaret för att pröva verksamhetens kompetenslighet kan därför sägas ligga på en nationell nivå hos aktörer som till exempel SKR. I bolag inom kategori 2 är regionen minoritetsägare tillsammans med andra offentliga aktörer som antas ha huvudansvar för att utföra uppsikten. Regionstyrelsen gör en djupare granskning, men lutar sig i hög grad på slutsatser från andra ägare. För bolag inom kategori 3 är Region Västerbotten generellt den ägare som är ansvarig för den fördjupade granskningen och gör därför en mer extensiv granskning.

Prövning kommunalt ändamål och kommunala befogenheter

Fullmäktige i Region Västerbotten (inkl. före detta landstinget och kommunalförbundet Region Västerbotten) har endast undantagsvis uttryckligen fattat särskilda beslut om det kommunala ändamålet. När det i texten refereras till bolagens ändamål så hämtas detta från bolagsordningen, eller i de fall bolagsordningen inte beskriver ändamålet, aktieägaravtal eller ägardirektiv.

De kommunala befogenheterna, begränsningar i vilken verksamhet som får bedrivas samt hur den ska bedrivas, framgår av 2 kap. kommunallagen samt i förekommande fall genom befogenhetsutvidgande specialbestämmelser i lag. Den förstärkta uppsiktsprövningen sker direkt mot *lagtexten*, oberoende av om bolagsordningen binder bolagsledningen till principerna eller inte.

Centrala principer är principen om den kommunala kompetensen, lokaliseringsprincipen, självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet, likställighetsprincipen och förbudet mot stöd till enskild.

Bedömningen av bolagen presenteras i bokstavsordning

Bedömning

AB Transitio (Nivå 1) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AB Transitio har till ändamål att stödja aktieägarna avseende frågor om upphandling och finansiering av spårfordon och reservdelar och är ett s.k. samriskföretag enligt 3 kap. 20 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Verksamheten 2023 bedrevs uteslutande gentemot trafikföretag. Verksamheten redovisar över tid ett nollresultat efter finansiella poster och bolaget tillämpar principer för hyressättning vilket bedöms innebära att självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet iakttas. Det har inte framkommit något annat i handlingarna som tyder på att verksamheten inte bedrevs inom ramen av de kommunala befogenheterna.

Underlag: Noteringar från ägarrådsmöte september 2023, Protokoll årsstämma juni 2023

Bedömning

AC-Net Externservice AB (Nivå 3) har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AC-Net Externservice AB har till ändamål att med samhällsnytta verka för tillgång till ett regionalt bredbandsnät för kunder på den öppna marknaden. I ägardirektiv beskrivs att verksamhetens inriktning, bland annat, ska vara att stimulera den regionala utvecklingen genom att sänka etableringströskeln för operatörer och tjänsteleverantörer som vill nå hushåll och företag. Under 2023 har ett arbete inletts för att fusionera de båda AC-netbolagen. Under 2024 vidtar en process med nya styrdokument för bolaget, vilket kan innebära att bolagets inriktning delvis förändras.

Under 2022 gjorde bolagsstyrelsen gjort en särskild analys av AC-netbolagens följsamhet mot det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna, vilket redovisades uttömmande i regionstyrelsen förstärkta uppsikt avseende 2022. Rapporten visar att AC-netbolagen har en viktig roll i upprätthållandet av ett sammanhängande redundant regionalt nät som binder samman länets stadsnät på ett kostnadseffektivt sätt. Detta ger också ger rådighet över drift och en robust digital infrastruktur för regionen och länets kommuner. Analysen visar också att bolaget följer lokaliseringsprincipen, likställighetsprincipen, självkostnadsprincipen och principen om icke-vinstsyfte. Det finns inget som tyder på att verksamheten bedrivits på ett sätt som avviker från analysen under 2023.

Under 2023 har ett arbete inletts för att fusionera de båda AC-netbolagen. Under 2024 vidtar en process med nya styrdokument för bolaget, vilket kan innebära att bolagets inriktning delvis förändras.

Underlag:

Bolagsstyrningsrapport 2023-12-31, årsredovisning 2023, lekmannarevisors fördjupade granskningsrapport 2023

Bedömning

AC-Net Internservice AB (Nivå 3) har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AC-Net Internservice AB har till ändamål att verka för ett regionalt bredbandsnät för ägarna samt driva på utvecklingen inom digitaliseringsområdet. Genom att hyra samtliga kommunala stadsnät i Västerbotten och sedan tillhandahålla det sammanhållet tillbaka till ägarna så skapar bolaget ett regionalt bredbandsnät med god redundans, där överskotts kapacitet kan vidareförsäljas från stadsnäten till externa operatörer. Under 2023 har ett arbete inletts för att fusionera de båda AC-netbolagen. Under 2024 vidtar en process med nya styrdokument för bolaget, vilket kan innebära att bolagets inriktning delvis förändras.

Under 2022 gjorde bolagsstyrelsen en särskild analys av AC-netbolagens följsamhet mot det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna, vilket redovisades uttömmande i regionstyrelsen förstärkta uppsikt avseende 2022. Rapporten visar att AC-netbolagen har en viktig roll i upprätthållandet av ett sammanhängande redundant regionalt nät som binder samman länets stadsnät på ett kostnadseffektivt sätt. Detta ger också rådighet över drift och en robust digital infrastruktur för regionen och länets kommuner. Analysen visar också att bolaget följer lokaliseringsprincipen, likställighetsprincipen, självkostnadsprincipen och principen om icke-vinstsyfte. Det finns inget som tyder på att verksamheten bedrivits på ett sätt som avviker från analysen under 2023.

Underlag

Bolagsstyrningsrapport 2023-12-31, årsredovisning 2023, lekmannarevisors fördjupade granskningsrapport 2023

Bedömning

ALMI Företagspartner Nord AB (Nivå 2) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

ALMI Företagspartner Nord AB har till ändamål att medverka till att fler konkurrenskraftiga och därmed hållbara små och medelstora företag utvecklas. Verksamheten är reglerad i lag (1994:77) om beslutanderätt för regionala utvecklingsbolag samt förordning (2012:872) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag.

ALMI Företagspartner Nord AB har 2023 bedrivit verksamhet bestående i långivning och rådgivning till små och medelstora företag, vilket är förenligt med bolagets underförstådda ändamål.

Verksamheten är reglerad i lag och förordning och bedöms ligga väl inom ramarna för Regionens kompetens inom regional utveckling. Bolaget uttrycker ett avkastningsmål på lån som bedöms vara förenligt med självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet. Vidare uttrycks vissa målinriktade prioriteringar av insatser mot särskilda grupper av företagare, något som kan antas syfta till ökad jämställdhet och jämlikhet. Det har dock inte framkommit något som tyder på att de uttalade grupperna behandlas på ett sätt som direkt strider mot likställighetsprincipen.

Underlag

Bolagsrapportering per 2023-12-31 årsredovisning 2023, lekmannarevisors grundläggande granskning 2023

Bedömning

Bussgods i Norr AB (Nivå 1) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Bussgods i Norr AB har till ändamål att med samhällsnytta bedriva gods- och terminalverksamhet. Bolagets verksamhet ger invånare och verksamheter i Västerbotten en bättre täckning för godstransport, inklusive inlämnande och uthämtande av gods. Genom ett brett och lokalt förankrat nätverk av stationer, terminaler och ombud och genom samordningen med kollektivtrafiken i norr, och Västerbotten skapas möjligheter att skapa en täckning som inte skulle vara möjlig om det tillhandahölls av den egentliga marknaden. Till viss del kompletteras godstrafiken på linjetrafik med lastbilar för att säkerställa en sammanhållen logistikkedja.

Godstransport mellan privatpersoner och företag är en angelägenhet som till stor del ankommer på det egentliga näringslivet. Verksamhetens förenlighet med den kommunala kompetensen kan beskrivas som marknadskompletterande, dvs. den är avsedd att fylla ut en ojämnheter i en i andra delar fungerande kommersiell marknad.

Under 2023 har ett arbete genomförts för kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrland (Kommunalförbund) ska köpa 1/3 av aktierna i Bussgods Norr. De sista besluten kring detta förväntas beslutas av Regionfullmäktige i Västerbotten under våren 2024, vilket gör att den marknad där bolaget kan verka ökar.

Bussgods AB har gjort en uppföljning av bolagets efterlevnad av de kommunala befogenheterna och bedömer att verksamheten under 2023 verkat inom ramen för befogenheterna. Regionstyrelsen gör samma bedömning. Bolaget har en modell för att redovisa kostnader och intäkter blir korrekt redovisade mellan bolaget och kollektivtrafikbolagen och att självkostnadsprincipen följs.

Lekmannarevisionen lyfte i sin granskningar 2022 och 2023 att bolaget växer och agerar på en konkurrensutsatt privat marknad, och därför bör göra en fördjupad juridisk genomlysning i syfte att säkerställa att de verkar inom de kommunala befogenheterna. Bolaget gör en fördjupad granskning under våren 2024. Regionstyrelsen bör följa upp genomförandet och resultatet av analysen tillsammans med bolaget och regionala utvecklingsnämnden som är ägarnämnd för bolaget.

Underlag

VD kommentar per 2023-12-31, årsredovisning 2023, lekmannarevisors grundläggande granskning 2023,

Bedömning

Inera AB (Nivå 1) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Bolagsordningen beskriver att INERA AB ska samordna, tillhandahålla och utveckla gemensamma tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling i kommuner, landsting, regioner, samt bolag och organisationer som de utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över, inom deras verksamhetsområden och ansvar.

Bolaget ska inom ramen för de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. 1-2 och 7-8 §§ kommunallagen och självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt. Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tjugo (20) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare. Lekmannarevisionen anser att Inera AB under 2023 bedrivit verksamhet i enlighet med uppdraget.

Underlag: årsredovisning 2023,

Bedömning

Länstrafiken i Västerbotten AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Ändamålet med bolaget är att som ett av kollektivtrafik myndigheten i Västerbottens län helägt servicebolag, på uppdrag av myndigheten – i egen regi eller genom avtal med andra trafikföretag – upphandla och bedriva kollektivtrafik, förvalta och utveckla verksamhetssystem väl integrerade med andra transportsystem inkluderat biljett- och betalsystem, svara för ekonomisk uppföljning och redovisa verksamhetsstatistik, svara för information, marknadsföring och kundtjänst, samt i övrigt biträda myndigheten. Dessutom ska bolaget för samordning av hållplatsfrågor och i miljöfrågor vara rådgivande, vägledande och stödjande i förhållande till bolagets finansärer, så att trafikens miljöpåverkan reduceras.

Länstrafiken i Västerbotten AB har 2023 ordnat kollektivtrafik som enligt lag ankommer på regioner. I övrigt har bolaget bedrivit verksamhet bestående i systemutveckling och resesamordning vilket bedöms ha en naturlig anknytning till kollektivtrafikverksamheten. I fallet resesamordning rör det sig om verksamhet som har stöd i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Trafik upphandlas offentligt vilket bedöms säkerställa att principerna om likställighet och förbud mot stöd till enskild iaktas.

Lekmannarevisonen har i tidigare granskningar uppmärksammat det i bolagsordningen inte framgår vilka kommunala befogenheter som utgör en ram för bolagets verksamhet vilket är ett krav för regionens helägda bolag enligt kommunallagen (10 kap. 3§). Styrelsen konstaterar att en korrekt redovisning av de kommunala befogenheterna finns i det förslag till ny bolagsordning antogs 240423 av regionfullmäktige i Västerbotten. Bolagets styrelse anser att verksamheten har verkat inom de

kommunala befogenheterna, i enlighet med den analys och uppföljning som redovisats i årsredovisningen. Regionstyrelsen delar den bedömningen.

Underlag: Bokslutsrapport 2023, underlag inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden, årsredovisning 2023, lekmannarevisors granskningsrapport med grundläggande granskning 2023

Bedömning

Norrbotniabanan AB (Nivå 2) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Norrbotniabanan AB har enligt bolagsordningen till ändamål att arbeta för att en ny järnväg byggs mellan Umeå och Haparanda.

Norrbotniabanan AB har 2023 bedrivit verksamhet bestående i att företräda ägarnas intressen gentemot andra offentliga och privata aktörer i ett stort infrastrukturprojekt. Ägarna är i sin tur kommuner och regioner som direkt berörs av infrastrukturprojektet. Arbetet 2023 har bedrivits genom olika former av samverkan, förhandlingar och utredande i frågor om finansiering och fysisk planering. Det bedöms vara ändamålsförenlig och kompetensenlig verksamhet. I lekmanrevisionen grundläggande granskning noteras att det i bolagsordningen inte anges vilka kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten i enlighet med kommunallagen 10kap 3§. Det framgår inte heller att bolagets syfte inte är att gå med vinst. Regionstyrelsen bör verka för att detta bör justeras vid en revidering av bolagsordning. Även om bolagsordningen inte klargör vilka kommunala befogenheter som bolaget ska verka inom gör regionstyrelsen bedömningen att bolaget verkat inom ramen för de relevanta kommunala befogenheterna om likställighet, självkostnad, lokalisering och förbudet mot stöd till enskild. Bolaget har inte agerat i vinstsyfte.

Underlag

Yttrande från verkställande direktör 2023-08-31 (RS 49-2022), handlingar från bolagsdialog, årsredovisning 2023, lekmannarevisors granskningsrapport 2023

Bedömning

Norrlandsoperan AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Norrlandsoperan AB har enligt bolagsordningen till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Verksamheten möter kriterierna om kollektiv nytthet, höga investeringskostnader, begränsade vinstmöjligheter och avsaknad av privata initiativ. En sammantagen bedömning leder till slutsatsen att verksamheten är förenligt med den kommunala kompetensen. Regionen får i enlighet med förordningen SFS 2010:2012 mottaga och fördela ett statligt kulturanslag. Regionen får även lämna statsbidrag till sådana verksamheter som avses i

förordningen och som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten om dessa uppfyller de krav på anknytning till regionens område.

Norrlandsoperans verksamhet har under året i huvudsak bedrivits i Umeå kommun och Västerbottens län samt i viss mån i samverkan och samarbete med liknande verksamheter utanför länets och landets gränser i syfte att utveckla och bredda Norrlandsoperans verksamhet

Bolagets omsättning har huvudsakligen kommit från offentliga anslag och bidrag och är i enlighet med självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet.

Styrelsen har vid styrelsemöte bedömt att arbetet under 2023 har bedrivits inom ramarna för de kommunala befogenheterna. Denna uppfattning delas av lekmannarevisionen. Granskningen har inte påvisat något som i övrigt står i konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

årsredovisning 2023, lekmannarevisorernas grundläggande granskning 2023

Bedömning

Norrtåg AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Ändamålet för Norrtåg AB är att för kollektivtrafikmyndigheterna i de fyra nordligaste länen bedriva persontrafik med tåg på dag i respektive län, mellan länen och mellan länen och angränsande län enligt överenskommelse med staten

Norrtåg AB utför kollektivtrafik som enligt lag ankommer på regioner. Verksamheten bedrivs inom det geografiska område som delägande regionala kollektivtrafikmyndigheter ansvarar över. Styrelsen har prövat och ansett att verksamheten bedrivits inom det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

I lekmannarevisorernas granskning av 2023 konstateras att det saknas en beskrivning av vilka kommunala befogenheter som utgör ram för bolagets verksamhet, vilket är ett krav för bolag med offentliga ägare. Vid bolagsstämma 2023 beslutades att Region Västerbotten ska samordna en översyn av bolagets styrande dokument tillsammans med de andra ägarna. I detta arbete bör Regionstyrelsen följa upp att de kommunala befogenheterna och ändamålet skrivs in i bolagsordningen för Norrtåg AB.

Revisionen har uppmärksammat att hanteringen av taxor inte harmoniserar med kommunallagen och att detta ska utredas: Med anledning av lekmannarevisorernas påpekande beslutade bolagsstyrelsen att tillsätta en utredning om hur biljettpriser skulle beslutas. Målet är att en ny prisstrategi kan tillämpas från och med december 2025. I 2022 års granskning konstaterade lekmannarevisorerna att frågan om hur biljettpriser skulle beslutas var principiell och att styrelsen därför bör genomföra utredningen i dialog med bolagets ägare och finansiärer. Regionstyrelsen bör följa upp och säkerställa att Region Västerbotten deltar i arbetet med utredningen.

Underlag

Årsredovisning 2023, VD-kommentar per 2023-12-31, lekmannarevisorernas grundläggande granskning 2023

Bedömning

Samtrafiken i Sverige AB (Nivå 1) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Samtrafiken i Sverige AB har, enligt aktieägaravtalet, till ändamål att knyta ihop kollektivtrafiken och erbjuda produkter och tjänster som bl.a. underlättar för resenärer och trafikföretag. I bolagsordningen uttrycks det som att gagna det kollektiva resandet med olika trafikslag. I bolagsordningen anges även branschutveckling. En viktig del av arbetet är biljett- och resesamarbetet Resplus.

Samtliga nämnda verksamhetsområden bedöms vara i överensstämmelse med det ovan beskrivna ändamålet. Då verksamheten riktar sig till delägarna, som finns i hela landet, bedöms de kommunala befogenheterna vara iakttagna eller utan nämnvärd betydelse.

Underlag:

Årsredovisning avseende 2022-07-01 till 2023-06-30 (bolaget har s.k. brutet räkenskapsår), protokoll årsstämma 5 december 2023

Bedömning

Science Park i Umeå AB (Nivå 2) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Science Park i Umeå AB ska initiera, driva och delta i utvecklingsprocesser kopplade till universitetsstaden. Bolaget ska stödja utvecklingen av en attraktiv miljö för nya företag, forskare och studenter samt skapa samarbeten och skapa förutsättningar för universitetsstadens utveckling och till nytta för ägarnas olika verksamhetsområden. Bolaget ska profilera satsningsområden kopplade till forskning och universitetssjukhuset och attrahera etableringar och investeringar.

Kommuner och regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet. Det finns också en koppling till regionens uppdrag inom forskning och innovation kopplat till hälso- och sjukvård. Verksamheten under 2023 har legat i linje med detta.

Underlag:

Årsredovisning 2023, lekmannarevisors grundläggande granskning 2023

Bedömning

Skellefteå Museum AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Skellefteå Museum AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Skellefteå Museum AB har 2021 bedrivit verksamhet som motsvarar museilagens (2017:563) definition av museer inom det allmänna museiväsendet, vilket får anses vara förenligt med ändamålet och kompetensenligt. Regionen får i enlighet med förordningen SFS 2010:2012 mottaga och fördela ett statligt kulturanslag. Regionen får även lämna statsbidrag till sådana verksamheter som avses i förordningen och som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten om dessa uppfyller de krav på anknytning till regionens område.

Verksamheten innefattade även modern konst under benämningen Museum Anna Nordlander. Därutöver bedrev bolaget uppdragsverksamhet inom arkeologi och byggnadsvård samt vad som framstår som lokala engagemang i enskilda kulturvårdsrelaterade frågor. Uppdragsverksamheten ger en inte oväsentlig nettoomsättning, men bedrivs enligt bolagets uppgifter gentemot offentliga aktörer som är skyldiga att inhämta expertiskunskap.

Det saknas en redovisning om styrelsen prövat att bolaget verkat inom de kommunala befogenheterna 2023. Genomgången av handlingarna visar dock ingen konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

årsredovisning 2023 lekmannarevisors granskningsrapport 2023, Bolagsrapportering per december 2023

Bedömning

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB Bolaget ska bedriva museiverksamhet med fokus på skog och skogsbruk, samisk historia och kultur, samt därmed förenlig kultur- och kunskapsfrämjande verksamhet. Verksamheten ska huvudsakligen bedrivas i Lycksele kommun och i Västerbottens län.

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB bedrev 2022 verksamhet som motsvarar museilagens (2017:563) definition av museer inom det allmänna museiväsendet. Regionen får i enlighet med förordningen SFS 2010:2012 mottaga och fördela ett statligt kulturanslag. Regionen får även lämna statsbidrag till sådana verksamheter som avses i förordningen och som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten om dessa uppfyller de krav på anknytning till regionens område.

Museet anordnade olika former av samverkansmöten på teman kopplade till skogliga och samiska frågor samt drev ett friluftsmuseiområde.

Museet har i huvudsak bedrivit verksamhet när kopplad till grunduppdraget. En viss projektverksamhet sker i syfte att utveckla verksamheten samt samverka med bland annat universitetet och aktörer i andra länder. Detta bedöms ligga inom ramen för ändamålet och de kommunala befogenheterna. Genomgången av handlingarna ingår ingen annan konflikt med de kommunala befogenheterna. Det saknas en redovisning om styrelsen prövat att bolaget verkat inom de kommunala befogenheterna 2023.

Underlag:

lekmanne revisors granskningsrapport 2023, Granskningsredogörelse 2023. Årsredovisning 2023

Bedömning

Umeå Biotech Incubator AB (Nivå 2) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Bolagsordningen för Umeå Biotech Incubator saknar paragrafer som klargör det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Detta kan förklaras av att majoritetsägaren Umeå universitet holding inte lyder under kommunallagens 10 kap 3 §. Prövning blir därför mot andra källor så som faktiskt verksamhet och andra styrdokument. Vid tiden för granskningen är endast årsredovisningen för 2023 tillgänglig.

Umeå Biotech Incubator AB har, som det får förstås utifrån ägardirektiven, till ändamål att stödja och möjliggöra kommersialisering av forskningsresultat och affärsidéer inom life science och därmed skapa en grogrund för en växande life science industri i norra Sverige. Kommuner och regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet. Det finns också en koppling till regionens uppdrag inom forskning och innovation kopplat till hälso och sjukvård.

Umeå Biotech Incubator AB bedrev 2022 inkubationsverksamhet, inklusive rådgivning m.m. vilket är förenligt med det ovan beskrivna ändamålet. Urvalet av vilka som får plats i inkubatorverksamheten har gjorts på sakliga, objektiva, grunder och det har inte på annat sätt framkommit någon konflikt med likställighetsprincipen.

Underlag

Årsredovisning 2023

Bedömning

Uminova Innovation AB (Nivå 2) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Bolagsordningen för Uminova saknar paragrafer som klargör det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Detta kan förklaras av att majoritetsägaren Umeå universitet holding inte lyder under kommunallagens 10 kap 3 §. Prövning blir därför mot andra källor så som faktiskt verksamhet och andra styrdokument.

Uminova Innovation AB har, utifrån aktieägaravtalet, till ändamål att potentiella tillväxtföretag får växa regionalt, nationellt och internationellt genom en strukturerad tillväxtprocess samt bidra till att positionera regionen som en plats för utveckling av start-ups och tillväxtbolag. Kommuner och regioner får genomföra åtgärder som allmänt främjar näringslivet.

Uminova Innovation AB bedrev under 2023 inkubationsverksamhet, rådgivning, nätverksträffar och konferenser. Verksamheten har varit förenlig med det kommunala ändamålet och den kommunala kompetensen.

Underlag:

Årsredovisning 2023, Verksamhetsplan 2023

Bedömning

Västerbottens Museum AB (Nivå 3) har under 2023 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det ovan beskrivna ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Västerbottens Museum AB har till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Ändamålet överensstämmer med ordalydelsen i 4 § museilagen (2017:563).

Västerbottens Museum AB har 2022 bedrivit verksamhet med bred inriktning: på kulturmiljö, kulturlandskap, arkeologi, etnologi, pedagogik, konst, konsthantverk, materiell kultur, immateriell kultur, berättande, byggnadsvård, historia, som fastighetsägare samt en roll i samhällsutveckling och kunskapsförmedling. Samtliga delinriktningar ryms inom museiverksamhetsbegreppet och anses vara kompetensligt. Regionen får i enlighet med förordningen SFS 2010:2012 mottaga och fördela ett statligt kulturanslag. Regionen får även lämna statsbidrag till sådana verksamheter som avses i förordningen och som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten om dessa uppfyller de krav på anknytning till regionens område.

Museet bedriver därutöver verksamhet bestående i systemutveckling, försäljning av souvenirer och förtäring till besökare samt viss event- eller evenemangsverksamhet. Sådan verksamhet bedöms ha en naturlig anknytning till museiverksamheten, och bedrivs i en mindre omfattning. En liten del av verksamheten består i att utveckla museet i ett nationellt och internationellt sammanhang, men bedöms vara inom ramen för lokaliseringsprincipen

Bolaget har en klar och detaljerad budgetprocess. Museet tar ingen entréavgift. Museet tillämpar en prislista för varor och tjänster, det nationella MU-avtalet (mall för *Avtal om upphovsmäns rätt till ersättning vid visning av verk samt medverkan vid utställning m.m.*) och gör inköp av konst och föremål baserat på deras kulturhistoriska värde. Upplåtelse av det egenutvecklade samlingsförvaltningssystemet *Sofie* sker till flera museer, hembygdsföreningar och några aktörer mot licensavgift, vilket bedöms vara i enlighet om principen om god hushållning med resurser.

Principerna om självkostnad, likställighet och kommunal näringsverksamhet samt förbudet mot stöd till enskild bedöms i och med det ha iakttagits under 2023.

Bolagsstyrelsen har prövat och intygar att verksamheten har bedrivits i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

Underlag: Lekmannarevisors granskningsrapport, grundläggande granskning 2023, Bolagsrapport per 31 december 2023, styrelsens prövning av de kommunala befogenheterna 2023

Bedömning

Västerbottensteatern AB (Nivå 3) har under 2022 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Västerbottensteatern AB har till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Att tillhandahålla teaterverksamhet är inte i sig en kommunal angelägenhet. Verksamheten möter kriterierna om kollektiv nytta, höga investeringskostnader och begränsade vinstmöjligheter. Konkurrenssituationen neutraliseras till stor del av den relativt tydliga och begränsade verksamhetsbeskrivningen. Regionen får i enlighet med förordningen SFS 2010:2012 mottaga och fördela ett statligt kulturanslag. Regionen får även lämna statsbidrag till sådana verksamheter som avses i förordningen och som bedrivs i form av länsöverskridande samarbeten om dessa uppfyller de krav på anknytning till regionens område. I bolagsordningen har ägarna klargjort att avsteg från lokaliseringsprincipen är möjliga, i syfte att möjliggöra samverkan och samarbete som utvecklar teatern. Sammantagningen är bedömningen att verksamheten är förenligt med den kommunala kompetensen.

Västerbottensteatern har i bolagsstyrningsrapport visat hur de följer de kommunala befogenheterna. Enligt ägardirektiven som finns att följa ska teatern även verka för nationellt och internationellt utbyte i form av samverkan, gästspel och tvärkulturella samarbeten. Även om en del av verksamheten delvis bedrivs i grannlän, på en nationell arena eller i andra länder så bedömer bolaget att arbetet utanför regionen bidrar till att utveckla den egna verksamheten samt förnya och tillgängliggöra den professionella teatern och scenkonsten i enlighet med ägardirektivet. Genomgången av handlingarna visar heller ingen annan konflikt med de kommunala befogenheterna. Lekmannarevisionen anser att bolaget har verkat inom ramen för de kommunala befogenheterna och regionstyrelsen gör samma bedömning.

Underlag: Årsredovisning 2023, bolagsstyrningsrapport per 2023-12-31, lekmannarevisionens grundläggande granskning 2023